

29.5.2009

Dnro 3539/4/08

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Riitta Länsisyrjä

RATKAISU AUTON KÄYTÖN ESTOSTA ON PERUSTUTTAVA KOKONAISHARKINTAAN

1

KANTELU

Kantelija arvosteli kantelukirjelmässään Eteläisen tullipiirin tullitarkastajan menettelyä kantelijan ajoneuvon käytön estämistä koskevassa asiassa. Kantelija oli saapunut Tallinnasta 17.10.2008 Viron rekisterissä olevalla ajoneuvolla yhdessä puolisonsa kanssa. Heidät oli pysäytetty Katajanokan terminaali-alueella "suurratsiassa". Kantelija kertoi yrittäneensä esittää tullitarkastajalle selvitystä oikeudesta auton väliaikaiseen verottomaan käyttöön Suomessa, mutta kantelijan mielestä todistus käytön estosta oli kirjoitettu etukäteen eikä tullivirkailija suostunut ottamaan vastaan kantelijan näyttöä. Kantelijalla oli ollut mukana työsopimus sekä vuokrasopimus, jolla hän olisi voinut todistaa oleskelunsa Virossa. Hänellä oli myös virolainen henkilöllisyyskortti. Tullitarkastaja oli vaatinut, että kantelijan matkatavarat nostetaan kadulle ja auto ajetaan tullin varastoon. Kantelijan mielestä menettely oli lainvastainen, koska hänelle ei annettu paikan päällä minkäänlaista mahdollisuutta puolustautua eikä esittää mukanaan olleita dokumentteja väitteensä tueksi. Tullivirkailija käytti kantelijan mielestä häikäilemättömästi valtaansa ja oli kiihtynyt tilanteesta. Kantelija pyysi selvittämään, oliko tullilla laillinen oikeus ottaa auto haltuunsa kantelijan asian selvittämistä varten.

3

RATKAISU

Saadun selvityksen mukaan kantelija oli liikenteessä 17.10.2008 Viron rekisterissä olevalla ajoneuvolla. Samana ajankohtana järjestettiin Helsingin liikennepoliisin PTR-yhteistyönä organisoima ulkomaisiin ajoneuvoihin kohdistuva valvontaoperaatio. Operaation eräänä tavoitteena oli myös autoverotukseen liittyvien kysymysten selvittäminen ulkomaisten ajoneuvojen kohdalla. Kysymys oli autoveron osalta ajoneuvon väliaikaisen, autoverolain 2 §:n tarkoittaman verottoman käyttöoikeuden selvittämisestä.

Kantelijan ajoneuvo tarkastettiin operaation yhteydessä. Tällöin selvitettiin, onko kantelijalla yllämainittua autoverolain tarkoittamaa oikeutta väliaikaiseen verottomaan käyttöön. Poliisi-päivystyksen kautta saatujen väestörekisteritietojen mukaan kantelijalla oli tuolloin ollut vakinainen osoite Suomessa eli hänen autoverolain 2 §:ssä tarkoitettu vakinainen asuinpaikka oli ollut Rovaniemellä. Autoverolain 2 §:ssä edellytetään, että henkilö asuu vakinaisesti muussa valtiossa kuin Suomessa. Lisäksi myös kantelijan vaimo, joka ajoi ajoneuvoa, oli väestörekisteritietojen mukaan asunut samassa osoitteessa Rovaniemellä. Näin ollen rekisterikyselyjen kautta saatu tieto oli ollut ristiriidassa kantelijan tarkastustilanteessa esittämienne asiakirjojen kanssa.

Koska kantelijalla ei katsottu valvontatilanteessa olevan oikeutta ajoneuvon väliaikaiseen verottomaan käyttöön, ajoneuvon käyttö estettiin autoverolain 85 §:n perusteella. Tulliviranomaisen käytön estämistä ja auton säilyttämisestä tullin valvonnassa tullilain 14 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla annettiin kantelijalle todistus. Hänet ohjattiin Eteläisen tullipiirin autoverotukseen selvittämään asiaa. Kantelija olikin käynyt autoverotuksessa samana päivänä ja hänelle annettiin ohjeet selvityksen toimittamiseksi. Hän toimitti pyydetyt selvitykset ja näiden perusteella asia käsiteltiin tullipiirin autoverotuksessa autoverolain 33 §:n asuinpaikkapäätöshakemuksena. Tullipiirin 22.10.2008 antaman päätöksen perusteella kantelijan autoverolain tarkoittamana asuinpaikkana on toistaiseksi pidettävä Viroa. Ajoneuvo luovutettiin kantelijalle 23.10.2008.

Henkilön autoverolain tarkoittaman asuinpaikan määrittäminen perustuu kokonaisarviointiin lähinnä autoverolain 33 §:ssä mainituilla seikoilla. Selvityksen mukaan lopullisessa arvioinnissa painotetaan lähtökohtaisesti henkilön konkreettisia siteitä ulkomailla ja Suomessa. Valvontatilanteessa väestörekisteritieto toimii useimmiten ensivaiheen arviointiperusteena. Henkilön oma näyttövelvollisuus luonnollisesti kasvaa, mikäli väestötietojärjestelmän perusteella henkilöllä on osoite Suomessa.

Arvioin tapahtunutta seuraavasti.

Viittaan oikeusohjeiden osalta Eteläisen tullipiirin 29.1.2009 antamaan selvitykseen liitettyyn autoverolain asianomaisia säännöksiä koskevaan luetteloon.

Tullihallitus on antanut 10.1.2006 ohjeen ajoneuvon käytön estosta ja haltuunotosta. Ohjeen mukaan ajoneuvon käytön eston ratkaisseen henkilön tulee huolehtia siitä, että ajoneuvon asiapaperit, avaimet, mahdolliset poliisiraportit yms. toimitetaan viipymättä autoverotusta toimittavan tullitoimipaikan esimiehelle. Jos poliisiraporttia ei ole, käytön estosta laaditaan lyhyt raportti, josta käy ilmi käytön eston syy, tapahtuman kuvaus sekä omat yhteystiedot. Asiakasta kehoitetaan poistamaan ajoneuvosta kaikki siihen kuulumaton irtain omaisuus.

Autoverolain 63 ja 85 §:ssä säädetään autoveron kantamisen varmistamiseksi suoritettavista toimenpiteistä. Lain 85 §:ssä säädetään veroviranomaisen oikeudesta määrätä ajoneuvon käyttö estettäväksi tilanteissa, joissa käytössä tai rekisterissä on ajoneuvo, josta ei ole tehty asianmukaista ilmoitusta veroviranomaiselle. Määräyksen antaminen on harkinnanvaraista.

Asianosaisen kannalta jo käytön esto ja siihen tullilain 14 §:n nojalla liitetty auton tullivalvontaan ottaminen merkitsevät voimakasta puuttumista henkilön perustuslaissa turvattuun oikeuteen nauttia rauhassa omaisuudestaan. Näin ollen asioiden kiireellisen luonteen vuoksi tulee ajoneuvon käytön estotilanteessa jo punnita huolellisesti käytön eston edellytysten olemassa oloa. Tämä merkitsee ensinnäkin, että tuolloin saatavissa olevan selvityksen perusteella tulee olla todennäköistä, että ajoneuvon käytöstä seuraa veron määrääminen ja että haltuunotto tai käytön esto on hallinnon suhteellisuusperiaate huomioon ottaen tarpeellista. Tämä onkin huomioitu tulliviranomaisen todistuksen sanamuodossa, jossa todetaan, että käytön estoon johtaneet syyt on esitettävä lomakkeessa. Tullitarkastajan allekirjoittamassa todistuksessa todetaan käytön eston syyksi "ulkomaisen ajoneuvon käyttöoikeuden selvitys". Tämä peruste viittaa mielestäni jossain määrin kaavamaiseen perusteeseen, joka tukee kantelijan väitettä, että menettelyn ensi vaiheessa ei vastaanotettaisi näyttöä ajo-oikeudesta vaan edellytettäisiin näytön esittämistä verotuksesta vastaaville tullivirkamiehille. Tullitarkastaja onkin selvityksessään todennut, että ainoa varma asiakirja, jolla voidaan kentällä kumota väestörekisteritietoa, on tullin päätös henkilön vakinaisesta asuinpaikasta.

Katson, että tässä yksittäistapauksessa saatu selvitys kantelijan ja hänen puolisonsa väestötietojärjestelmään merkitystä asuinpaikasta Suomessa on sellainen seikka, jota tullivirkamies on voinut pitää riittävänä perusteena auton käytön väliaikaiselle estolle. Vaikka sittemmin tullipiirin verotusyksikkö oli päätenyt toiseen lopputulokseen, on se selvityksessään korostanut, että kantelija oli esittänyt asuinpaikkaa koskevassa kysymyksessä muutakin näyttöä kuin mikä oli ollut tarkastustilanteessa esillä. Näin ollen katson, että tässä tapauksessa, jossa lopullinen päätös kantelijan oikeudesta ajoneuvon väliaikaiseen käyttöön Suomessa on tehty ilman viivytystä, on tullivirkamies menetellyt asiassa harkintavaltaansa puitteissa.

Totean kuitenkin yleisesti, että tullivalvonnassa tulee kiinnittää huomiota siihen, että jo ajoneuvon käytön estotilanteessa tulee arvio käyttöoikeudesta tehdä kokonaisharkinnan perusteella. Saatan tämän käsitykseni Eteläisen tullipiirin ja tullitarkastajan tietoon.